

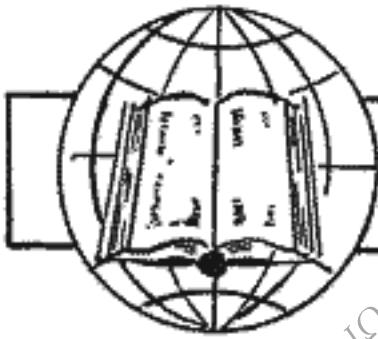
Δ Ε Λ Τ Ι Ο Ν

ΤΗΣ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΟΣΕΩΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

ΕΤΟΣ 1955

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Κ. Δ. Γεωργούλη, γενικού γραμματέως του ύπουρ. Παιδείας και διευθυντού του διδασκαλείου Μ. Ἐκπαίδευσως. Αἱ σύγχρονοι φιλοσοφικαὶ κατευθύνσεις. Σελ. 96. Ἀθήναι 1954.

Δὲν θὰ ἐπιτέλει ὑπερβολὴν, ἐὰν ἐχαρακτηρίζετο τὸ βιβλίον αὐτὸ ὡς ὑπόδειγμα διὰ τὸν πλοῦτον τῶν ἐννοιῶν, τὸν ὁποῖον μὲ θαυμαστὴν βραχυλογία, σαφήνεια καὶ πειστικότητα ἀναπτύσσει. Ὁ συγγραφεὺς, γνωστὸς ἀνά τὸ πανελλήνιον διὰ τὴν εὐρείαν φιλοσοφικὴν καὶ παιδαγωγικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν, κατάρθωσεν εἰς 96 μόλις σελίδας νὰ θέσῃ, νὰ ἀναπτύξῃ, καὶ νὰ κρίνῃ μὲ δλωρῶς ἀντικειμενικὰ κριτήρια τὰ σύγχρονα φιλοσοφικὰ ρεύματα καὶ νὰ διατυπώσῃ ἐξαιρέτως φωτεινὰ συμπεράσματα.

Τὸ ἔργον ὑποδιαιρεῖται εἰς τέσσαρα κεφάλαια ἢ ὁμίλιας. Εἰς μὲν τὸ πρῶτον ὑπὸ τὸν τίτλον φιλοσοφία καὶ ἐπιστήμη ἀποδεικνύει ὁ συγγραφεὺς πόσον ψυχρὰ καὶ πτωχὴ γίνεται ἡ ἐπιστήμη, ὅταν χωρισθῇ ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν. Εὐτυχῶς ὁμῶς ὅτι ἀρχομένου τοῦ 20οῦ αἰῶνος κατερρίφθη ἡ μηχανοκρατικὴ πλάνη τοῦ παρελθόντος, ἀπληθευθῆναι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰς

ὕλιστικὰς προκαταλήψεις καὶ τὸν ἐπακολουθοῦντα αὐτὰς ἀθεϊσμόν. Ἡ δὲ φιλοσοφία ὑπεβοήθησε τὸν ἐπιστήμονα εἰς τὴν θεώρησιν τῆς ἐνότητος τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑπάρξεως. Τὸν βοηθεῖ δὲ νὰ ἐκτείνῃ τὸ βλέμμα καὶ πέραν τῆς ζωῆς εἰς τὴν περιοχὴν ἐκείνην, τῆς ὁποίας ἀπρῶτον ἀνοίγει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας ἡ θρησκευτικὴ ἀλήθεια. Εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον τὸ ἐπιγραφόμενον «συνοπτικὴ θεώρησις τῶν κυριωτέρων ἀπόψεων τῆς φαινομενολογικῆς φιλοσοφίας» ἀναλύει ἰδίᾳ ὁ συγγραφεὺς τὰς ἰδέας τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς φαινομενολογικῆς φιλοσοφίας Ἐδμόνδου Χούσερλ ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς συναφεῖς φιλοσοφικὰς ἰδέας ἄλλων φιλοσόφων, παλαιότερων καὶ νεωτέρων, ὅπως π.χ. τοῦ Μπέρξον, τοῦ Καρτεσιού, τοῦ Franz Brentano, τοῦ Ἱεροῦ Αὐγουστίνου κ. ἄ. Καὶ καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ φαινομενολογικὴ φιλοσοφία ἀποτελεῖ μίαν διακρήρυξιν ἀκραδάντου πίστεως εἰς τὴν ὑπεροχὴν τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, ἕνα θρίμβον τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς ἀψύχου καὶ ἀσυναρτήτου ἐμπειρίας.

Εἰς τὰ δύο τελευταῖα κεφάλαια ἀσχολεῖται ὁ συγγραφεὺς μὲ τὰ φιλοσοφικὰ ρεύματα τὰ ἀπὸ τῶν μέσων τῆς 3ης δεκα-

δυνατὸν νὰ συμβουλευθοῦν ὅσοι ἤθελον ἐνδιαφερθῆ εἴτε διὰ τὴν συγγραφὴν τοιούτων βιβλίων εἴτε διὰ τὴν παροχὴν αὐτῶν πρὸς τὰ παιδιά. Συγγραφεῖς καὶ ἐκδότες διαφόρων χωρῶν ἀποστέλλουν προθύμως τὰ βιβλία των εἰς τὸ Διεθνὲς ἐν Γενεύῃ Γραφεῖον Ἀγωγῆς. Τὰ βιβλία δὲ αὐτά, ἀφοῦ ἐκτεθοῦν ἐπὶ διάστημα χρόνου εἰς τὴν εἰδικὴν αἴθουσαν, τοποθετοῦνται κατόπιν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Γραφείου καὶ καταγράφονται εἰς τοὺς καταλόγους.

—Τὸ Διεθνὲς Χριστιανικὸν Πανεπιστήμιον, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἤρχισε νὰ λειτουργῇ εἰς τὸ Τόκιο, περιέλαθεν ἀμέσως 350 φοιτητὰς διαφόρων ἀσιατικῶν ἐθνικοτήτων. Τὸ σῶμα τῶν διδασκόντων καθηγητῶν εἶναι 100% χριστιανικὸν καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα ἡ ἐπικρατοῦσα εἰς τὸ ἀνώτατον αὐτὸ πνευματικὸν καθίδρυμα εἶναι διαποτισμένη ἀπὸ χριστιανικὸν πνεῦμα. Ἀλλὰ οὐδεὶς ἐξασκεῖται ἐξαναγκασμὸς εἰς τοὺς φοιτητὰς, οὐδεμία προσπάθεια προσηλυτιστικῆ, διὰ νὰ ἐνταχθοῦν εἰς τὰ διάφορα χριστιανικὰ δόγματα. Ἀφίονται οὗτοι ἀνεπηρέαστοι, διὰ νὰ ἐμπνευσθοῦν μόνοι των τὴν χριστιανικὴν ἰδεολογίαν ἀπὸ τὸ

παράδειγμα τῶν καθηγητῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτῶν διδασκαλίαν.

—Ἡ διεθνὴς Ἐνωσις τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ ἡ ἀπὸ δύο ἐτῶν Ἰδρυθεῖσα ἐπραγματοποίησε τὸ πρῶτον αὐτῆς συνέδριον εἰς τὴν Βόωνην. Συμμετέσχον εἰς αὐτὸ ἀντιπρόσωποι δεκατεσσάρων ἐθνῶν, οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνται εἰδικῶς μὲ τὸ θέμα τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ. Ἀνεκοίνωσαν ὅσα ἐπέτυχεν ἡ παρετήρησεν ἕκαστος εἰς τὴν χώραν του, ἀντιπαρέβαλον τὰ δεδομένα τῆς πείρας των, διὰ νὰ καταλήξουν εἰς συγκεκριμένα συμπεράσματα γενικοῦ ἢ μερικοῦ ἐνδιαφέροντος.

—Ἀπόφοιτοι προερχόμενοι ἀπὸ σχολᾶς θηλέων γενικῆς μορφώσεως (Frauenoberschule) τῆς Rhénanie-Palatinate δύνανται νὰ εισέλθουν χωρὶς ἄλλην ἐξέτασιν εἰς παιδαγωγικὰ ἰνστιτούτα, τὰ ὁποῖα μορφώνουν διδασκαλίσας σχεδίου, φυσικῆς ἀγωγῆς καὶ κεντήματος. Αἱ ἀπόφοιτοι, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἀκολουθήσουν πανεπιστημιακὰς σπουδὰς ὑποχρεοῦνται εἰς συμπληρωματικὰς ἐξετάσεις ἐπὶ τῶν μαθηματικῶν καὶ Ἑλληνικῶν.

ετίας τοῦ 20οῦ αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν. Ἰδίως δὲ μὲ τὴν ὑπαρξιακὴν ὄντολογία τοῦ Χάιντεγγερ, τὸν ἀθεϊστικὸν ὑπαρξισμόν τοῦ Σάρτρ καὶ περισσότερο μὲ τὸν χριστιανικὸν ἀνθρωπισμόν τῶν ἀξιολόγων φιλοσόφων ὑπαρξιστῶν, ὅπως εἶναι ὁ Κάρολος Γιάσπερς, ὁ Γάλλος Γκαμβριέλ Μαρσελ καὶ ὁ Ρώσος Νικ. Μπερντιάεφ. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Σάρτρ, τὸν θεωροῦντα τὴν ἐλευθερίαν ὡς καταδίκην καὶ ἰσχυρίζομενον ὅτι ἡ ἀνθρώπινη ὑπαρξις εἶναι φορεὺς ἐνός ἀδιακόπου μηδενισμοῦ, ὁ Γιάσπερος διαπιστώνει ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶναι ὑπαρξις, ποὺ ξεχωρίζει ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἀντικειμενικότητα χάρις εἰς τὴν συνειδησιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλήσεώς του, καὶ ὅτι ἡ μεταφυσικὴ περίοχὴ ἀποτελεῖ καὶ αὐτὴ πραγματικότητα. Ἀπέναντι τοῦ ἀνθρώπου ἴσταιται ἡ ἀληθινὴ ὄντολογικὴ πραγματικότητα, τὸ ἀπόλυτον, ὁ Θεός. Ἡ φιλοσοφία ἐξ ἄλλου τοῦ Γκαμβριέλ Μαρσελ εὐρίσκειται εἰς ἀκόμη μεγαλύτεραν ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ἀθεϊστικὸν ὑπαρξισμόν τοῦ Σάρτρ. Διαγράφει τὸ χρέος τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐξέλθῃ πρὸς τὰ ἔξω καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐπαφὴν τοῦ πρὸς τὸ ἀπόλυτον, πρὸς τὸ πρόσωπον τῶν προσώπων, τὸν Θεόν. Ὁ δὲ Μπερντιάεφ ἀνέπτυξε τὴν ὑπαρξιακὴν φιλοσοφίαν κατὰ τρόπον ἐνηρμισμένον πρὸς τὸ πνευματικὸν περιεχόμενον τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς ὁμολογίας. Τὸ κύριον γνώρισμα τῆς ἀνθρωπίνης ὑπαρξεως εἶναι κατὰ τὸν Μπερντιάεφ, ἡ νοσταλγία πρὸς τὸν κόσμον τοῦ ἀπολύτου καὶ τοῦ θεοῦ.

Γενικῶς, παρατηρεῖ ὁ συγγραφεὺς, εἰς τὴν σύγχρονον ὕγιᾶ ὑπαρξιακὴν φιλοσοφίαν ὁ ἀνθρώπος ἐξετάζεται ὄχι ὡς σωματικὸν ἢ βιολογικὸν εἶδος, ἀλλ' ὡς ὄν πνευματικόν, δυνάμενον νὰ καθορίσῃ δι' ἐλευθερίας ἐκλογῆς τὴν τύχην του. Καὶ ἐπιλέγει: «Ὁ ἀνθρωπισμός, ὅταν ἀνακόψῃ πᾶσαν συσχέτισιν πρὸς τὸν ὑπερβατικὸν κόσμον τῆς ὄντολογικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀληθείας, μεταπίπτει εἰς ἀπανθρωπισμόν καὶ ἀνελευθερίαν. Ἡ ἔξοδος ἀπὸ τὴν μηδενιστικὴν κρίσιν εἶναι δυνατὴ, μόνον ἐφόσον τὸ ἀνθρωπιστικὸν κίνημα ἀνανεώσῃ τὴν σύνδεσίν του μὲ τὴν χριστιανικὴν ἀληθειαν. Ὁ χριστιανικὸς ὑπαρξισμὸς ἐμφανίζεται εἰς τὰς ἡμέρας μας ὡς ἀνάμνησις καὶ ἐπανάληψις τοῦ παλαιοῦ ἑλληνικοῦ ἀνθρωπισμοῦ μὲ τὴν χριστιανικὴν πίστιν, καθ' ὃν τρόπον εἶχε πραγματοποιηθῆ κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας».

Τὸ βιβλίον αὐτό, πειστικῶς κατατοπιστικόν, πρέπει νὰ μελετηθῆ ἀπὸ κάθε μορφωμένον.

*

Σπυρ. Μ. Καλλιὰφα, καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν. Ἡ κρίσις τῆς σχέσεως μὲ

τὸς πρὸς τέκνα σελ. 18, Ἀθῆνα 1955.

Ὅσον περισσότερο προάγεται ἡ ψυχολογία, ὅσον βαθύτερον εἰσέρχεται εἰς τὰς μυατηριώδεις χώρας τῆς ψυχῆς, τόσο καὶ σαφέστερον κατανοεῖ τὸν βασικώτατον ρόλον, τὸν ὁποῖον παίζει ἡ οἰκογένεια εἰς τὴν ὀλην ἀγωγήν καὶ μάλιστα εἰς τὴν μόρφωσιν ἡθους εἰς τὸ παιδί. Οἱ γονεῖς εἶναι οἱ πρώτοι καὶ ἀποφασιστικοὶ θεμελιωταὶ καὶ οἰκοδόμοι τοῦ ψυχικοῦ οἰκοδομήματος τοῦ παιδιοῦ. Ἡ ἐπίδρασις τῶν δὲ ἐπὶ τοῦ ἡθους τοῦ παιδιοῦ ἀρχίζει, κατὰ τὰς μαρτυρίας τῆς συγχρόνου ψυχολογίας, ἀπὸ αὐτῆς τῆς νηπιακῆς ἡλικίας. Ἐκ δὲ τῶν γονέων τὴν περισσότερο βαρύνουσαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν ἔχει πρὸ παντὸς ἡ μήτηρ. Εἶναι δὲ ἡ ἐπίδρασις αὕτη ἀνάλογος πάντοτε πρὸς τὴν ψυχικὴν αὐτῆς ποιότητα καὶ πρὸς τὸν τρόπον τῆς ζωῆς τῆς. Ἐπὶ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ θέματος ἔχει ἀφιέρωσι τὴν ὑπὸ κρίσιν πραγματείαν τοῦ ὁ καθηγητῆς κ. Καλλιὰφας.

Ὁρθότατα παρατηρεῖ ὁ σ. ὅτι ζῶμεν εἰς μίαν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ μητέρα ἔχει ἀπομακρυνθῆ καὶ τείνει νὰ ἀπομακρυνθῆ περισσότερο ἀπὸ τὸ σπῆτι καὶ ἀπὸ τὰ μητρικὰ αὐτῆς καθήκοντα. Ἐπαυσε πλέον εἰς πολλὰ σπῆτια νὰ ἀποτελῆ τὸ κέντρον καὶ θεμέλιον τῆς οἰκογενείας, διότι ἔχει ἀποκηρύξει τὴν σύμφωναν πρὸς τὰς ὠραίας παραδόσεις τῆς φυλῆς μας ζωὴν τοῦ σπιτιοῦ καὶ τρέπεται ὀλονέν καὶ περισσότερο πρὸς τὰ ἔξω. Πλήθος γυναικῶν ἐργάζονται σήμερον εἰς ἐργοστάσια, εἰς δημόσια γραφεῖα, εἰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις, ἐνῶ πολλὰ ἄλλα τρέπονται εἰς ἀνωτέρας σπουδὰς, διὰ νὰ ὑψωθοῦν, ὅπως νομίζουν, κοινωνικῶς καὶ νὰ ἐδημερήσουν οικονομικῶς. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς πρὸς τὰ ἔξω φορᾶς εἶναι ὅτι ὑποβαθμίζεται εἰς ἀποκαρδιωτικὸν βαθμόν ἡ δυνατότης καὶ τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν διατροφήν καὶ ἀνατροφήν τῶν παιδιῶν.

Πλὴν ὁμως τῶν γυναικῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι ὡς ἐκ τῶν ἔξω τῆς οἰκίας ἐργασιῶν, δὲν φροντίζουν ὅσον πρέπει διὰ τὴν ἀγωγήν τῶν παιδιῶν, ὑπάρχει ἕνα ἄλλο, ὀλονέν αὐξανόμενον πλήθος γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι χωρὶς νὰ ἔχουν κἂν τὸ ἐλαφρυντικὸν τῆς ἐξωτερικῆς ἐργασίας, ἀδιαφοροῦν, καὶ μάλιστα πολὺ περισσότερο, διὰ τὸ σπῆτι καὶ τὰ παιδιὰ τῶν. Αὗται εἶναι αἱ κοσμικαὶ γυναῖκες καὶ ὁποῖαι καταναλίσκουν καθημερινῶς ὀλην σχεδὸν τὴν νόκτα καὶ μέρος τι τῆς ἡμέρας εἰς κοσμικὰς συγκεντρώσεις καὶ εἰς τὴν χαρτοπαξίαν, τὸ δὲ πλεῖστον τῆς ἡμέρας κοιμῶνται, πολλάκις ἀφοῦ, διὰ νὰ κοιμηθοῦν, ἔλαβον ναρκωτικόν τι». Ἀφοῦ δὲ ἐξυπνήσουν ἡ μόνη τῶν ἀσχολία εἰς τὸ σπῆτι εἶναι ἡ νοσηρὰ περιποίηση τῆς ἐμφανίσεώς